

JAKOŚĆ KSZTAŁCENIA NA KIERUNKU TECHNIKA ROLNICZA I LEŚNA UNIwersYTETU PRZYRODNICZEGO WE WROCLAWIU WEDŁUG JEGO ABSOLWENTÓW

Karolina Falińska, Jerzy Bieniek

Institut Inżynierii Rolniczej, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Streszczenie. W pracy przedstawiono wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród dwóch grup wiekowych absolwentów kierunku Technika Rolnicza i Leśna Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Pytania skierowane do respondentów miały na celu uzyskanie informacji mówiących m.in. o tym, dlaczego podjęli naukę na danym kierunku, o przebiegu studiów, a także o sytuacji po zakończeniu nauki i problemach związanych z odnalezieniem się na rynku pracy. Zgromadzone dane pozwoliły na sformułowanie wniosków dotyczących oceny jakości kształcenia studentów kierunku Technika Rolnicza i Leśna.

Słowa kluczowe: technika rolnicza, jakość kształcenia, absolwenci, badanie ankietowe

Wstęp

Nauczanie na kierunku Technika Rolnicza i Leśna, do 1990 roku Mechanizacja Rolnictwa, prowadzone jest obecnie przez 10 uczelni w Polsce, w tym przez Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu. Kierunek ten został utworzony aby zaproponować studentom możliwość zdobycia wiedzy dodatkowo poza obszarem typowej mechanizacji, poszerzonej m.in. o wiadomości z zakresu produkcji oraz przetwarzania surowców rolniczych i żywnościowych [Zalewski 2004]. Nigdy nie mówiono o Technice Rolniczej i Leśnej jako o łatwym kierunku studiów. Łączy on w sobie kilka odległych od siebie obszarów wiedzy, m.in. takich jak matematyka, biologia, chemia czy ekonomia [Michałek, Kowalski 2007], wymagając jednocześnie od studentów opanowania znacznie większej i szerszej ilości materiału, niż na studiach inżynierskich innych kierunków.

W czerwcu 2008 roku wrocławską uczelnię opuścił ostatni rocznik absolwentów Techniki Rolniczej i Leśnej realizujących studia w systemie jednostopniowym pięcioletnim, kończącym się uzyskaniem tytułu magistra inżyniera. Studenci rozpoczynający naukę od października 2004 roku realizują ją już w systemie dwustopniowym, który jest zgodny z przepisami zawartymi w Deklaracji Bolońskiej [Szulc 2007].

W ostatnich latach nastąpiły duże zamiany zarówno w programach nauczania na kierunkach, jak i specjalnościach kształcenia. Spowodowane były one głównie chęcią urozmaicenia i zwiększenia atrakcyjności nauczania celem zachęcenia jak największej liczby młodych ludzi do studiowania [Michałek 2004]. To jednak nie jest jedyna przyczyna

zmian. Każda dyscyplina naukowa musi się rozwijać, a co się z tym wiąże, poszerzać spektrum swoich badań. Tak samo działo się z Inżynierią Rolniczą, która opiera się dziś przede wszystkim na elektronice, informatyce, matematyce i fizyce. Według Wójcickiego [2004] taki rozwój Inżynierii Rolniczej powinien pociągać za sobą wzrost liczby absolwentów wykształconych w różnych specjalnościach i nie mających problemów ze znalezieniem pracy.

Biorąc pod uwagę krajowy rynek pracy – wyciąganie wniosków o sukcesie absolwenta na podstawie miejsca jego zatrudnienia nie jest wiarygodne. Warto zatem sprawdzić, czy w ocenie samych absolwentów kierunku Technika Rolnicza i Leśna, zdobyte przez nich wykształcenie daje możliwość pomyślnego startu na rynku pracy i jest pomocne w rozwoju kariery zawodowej [Bzowska-Bakalarz, Pieczykolan 2005].

Cel i metoda badań

Celem pracy było określenie jakości kształcenia na kierunku Technika Rolnicza i Leśna Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, na podstawie wywiadu przeprowadzonego wśród dwóch grup absolwentów tego kierunku. Jedną z nich stanowiły osoby kończące studia w latach 1976-1996 (nazywani dalej „starszą” grupą absolwentów), a drugą osoby, które ukończyły naukę w latach 2000-2007 (nazywani dalej „młodsza” grupą absolwentów). Uzyskane wyniki pozwoliły na określenie różnic i zmian podyktowanych sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Polsce. Otrzymane dane pokazały również sytuację absolwentów bezpośrednio po ukończeniu nauki, ich problemy z odnalezieniem się na rynku pracy, a także braki w wykształceniu, które musieli uzupełnić, by zdobyć zatrudnienie.

Badania przeprowadzono drogą ankietową. Ankietę skierowaną do absolwentów z lat 1976-1996 przygotowano w dwóch wersjach – drukowanej i elektronicznej i rozesłano ją do 141 ankietowanych. Wersję elektroniczną wysłano do 81 osób i otrzymano 32 odpowiedzi, co świadczy o prawie 40% skuteczności odpowiedzi uzyskanych drogą internetową. Ankietę w formie drukowanej wysłano za pośrednictwem Poczty Polskiej do 60 osób. Otrzymano jedynie 10 odpowiedzi, co stanowi o dość niskiej, bo tylko 17% skuteczności tej metody zbierania danych. Skuteczność gromadzenia danych wśród tej grupy ankietowanych wyniosła ponad 31%. W sumie, w badaniach przeprowadzonych w tej grupie wiekowej, wzięło udział 42 absolwentów. W przypadku grupy badanych absolwentów z lat 2000-2007, ankietę została przeprowadzona jedynie w wersji internetowej m.in. ze względu na większe prawdopodobieństwo uzyskania odpowiedzi drogą elektroniczną. W sumie ankietę została rozesłana do 99 absolwentów i otrzymano 50 odpowiedzi, co świadczy o nieco ponad 50% skuteczności zdobytych informacji.

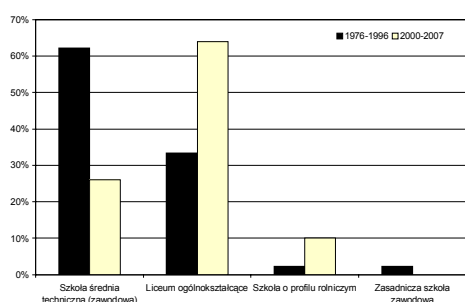
Wyniki badań

Ankietę skierowaną do absolwentów z lat 2000-2007 wypełniło 31 mężczyzn (62% badanych) oraz 19 kobiet (38% badanych), a w przypadku drugiej grupy ankietowanych, w badaniach udział wzięli sami mężczyźni. W latach 80-tych, gdy kierunek nosił jeszcze nazwę Mechanizacja Rolnictwa, kobiety stanowiły wyjątek wśród studentów. Badania

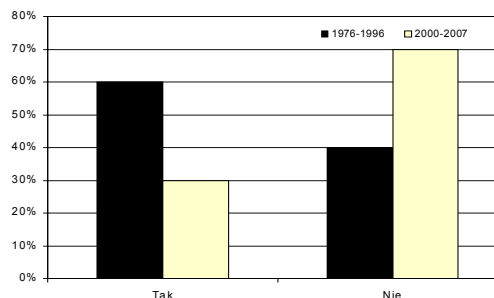
wykazały, iż Technika Rolnicza i Leśna, mimo że nadal jest kierunkiem technicznym, stała się bardziej przystępna i wzbudza zainteresowanie u obu płci, nadal jednak większość studentów to mężczyźni.

Na rysunku 1 przedstawiono rodzaje szkół średnich, do których uczęszczali absolwenci obu grup wiekowych. W grupie badanych kończących studia w latach 1976-1996 ponad 65%, przed ich podjęciem, uczęszczało do szkół średnich technicznych (zawodowych), a prawie 35% ukończyło licea ogólnokształcące. Odwrotna sytuacja miała miejsce w drugiej grupie badanych, gdyż aż 64% z nich uczyło się w liceach ogólnokształcących, 26% w szkołach średnich technicznych (zawodowych), a 10% zadeklarowało ukończenie szkoły o profilu rolniczym. Przyczyną takiej sytuacji stała się m.in. reforma polskiego szkolnictwa, w wyniku której nastąpiła stopniowa likwidacja typowych szkół zawodowych, powodując tym samym wzrost popularności liceów ogólnokształcących.

W drugiej części ankiety, zatytułowanej „Okres przygotowania do studiów”, badanym w obu grupach zadano 3 pytania. Okazało się, że aż 40% absolwentów kończących studia w latach 1976-1996 i jedynie 30% badanych w drugiej grupie wiekowej, przed podjęciem studiów na kierunku Technika Rolnicza i Leśna, uczestniczyło w tzw. kursach przygotowawczych do egzaminu na studia organizowanych przez uczelnię (rys. 2). Zmiany wprowadzone do systemu rekrutacji spowodowały likwidację egzaminu wstępnego dla kandydatów ubiegających się o studia na badanym kierunku, co z pewnością zdecydowało o coraz mniejszej liczbie osób decydujących się na udział w kursach przygotowawczych.

Rys. 1. Rodzaj szkoły średniej ukończonej przez ankietowanych absolwentów
Fig. 1. Type of secondary school finished by polled graduates

Rys. 2. Uczestnictwo absolwentów w kursach przygotowawczych na studia
Fig. 2. Graduates' participation in preparatory courses for the studies

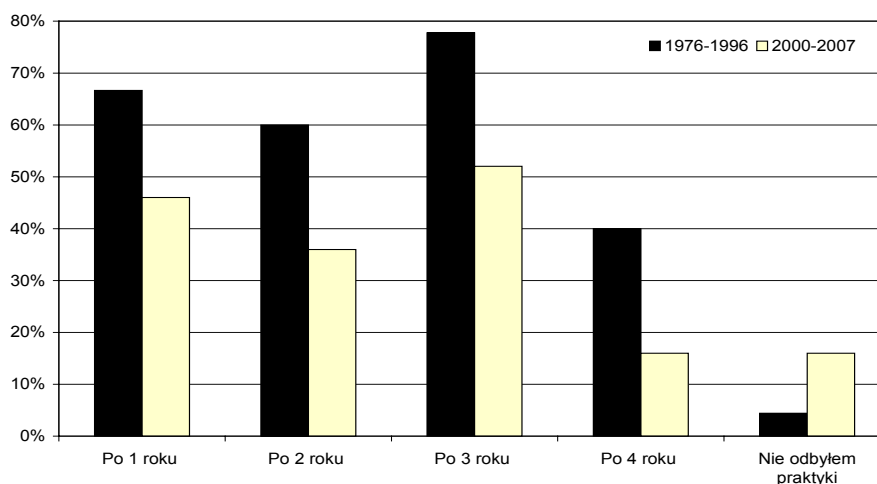
Ankietowani decydowali się na wybór Techniki Rolniczej i Leśnej, jako kierunku studiów z różnych powodów. Absolwenci z lat 1976-1996 w 53% uznali, że chęć kształcenia się w tej dziedzinie miała związek z ich zainteresowaniami, ponad 44% natomiast zostało zachęconych ofertą kierunkową i programową uczelni. W 20% badani zdecydowali się na studia ze względu na taki sam wybór przez swoich znajomych, ale także dobrą lokalizację uczelni. Nieco ponad 11% uznało, że trafiło na ten kierunek przez przypadek lub też dlatego, że nie udało im się dostać na inne studia z wybranej przez siebie dziedziny. Odmienne

zdanie na ten temat wyrazili absolwenci z lat 2000-2007. Co prawda w 40% do podjęcia studiów zachęciła ich oferta edukacyjna uczelni, ale aż 38% ankietowanych przyznało, że o ich studiach zdecydował przypadek. Swoimi zainteresowaniami przy wyborze kierunku kształcenia sugerowało się 36% badanych, a 30% trafiło na niego, ponieważ nie zostało przyjętych na kierunek obrany przez siebie w pierwszej kolejności.

W trzeciej, najbardziej obszernej części ankiety zatytułowanej „Okres studiów”, absolwentom zadano łącznie 13 pytań dotyczących ich sytuacji w trakcie studiów. Okazało się, że zarówno absolwenci z lat 1976-1996, jak i ci w drugiej grupie utrzymywani byli w tym czasie głównie przez swoich rodziców (odpowiednio 80% i 90% badanych). Ponad 66% „starszych” oraz 56% „młodszych” ankietowanych zadeklarowało natomiast, że w okresie nauki podjęło pracę w celu zdobycia dodatkowych środków niezbędnych do utrzymania się na studiach.

Ankietowani zostali także zapytani o to, czy w trakcie trwania studiów odbywali praktyki zawodowe. Spośród grona absolwentów z lat 1976-1996 jej odbycie po pierwszym roku nauki zadeklarowało ponad 66% badanych, z czego 40% zrealizowało ją w Państwowych Ośrodkach Maszynowych (POM) w różnych miastach Polski. Najwięcej absolwentów, gdyż prawie 78% przyznało, że realizowało praktykę zawodową po trzecim roku nauki, a najczęstszym miejscem jej wykonywania były Państwowe Gospodarstwa Rolne (PGR). Jedynie niecałe 5% ankietowanych w tej grupie wiekowej stwierdziło, że w trakcie całych studiów nie odbyło żadnej praktyki zawodowej (rys. 3).

W grupie absolwentów z lat 2000-2007, odbycie praktyki zawodowej po pierwszym roku studiów zadeklarowało 46% badanych, a jako miejsce jej realizacji wskazywali głównie zakłady specjalizujące się w ślusarstwie i mechanice. Jeszcze mniej, bo 36% absolwentów, potwierdziło odbycie praktyki po drugim roku nauki. Najwięcej natomiast, bo aż 52% ankietowanych przyznało się do odbycia praktyki po trzecim roku studiów. Żadnej praktyki w trakcie studiów nie odbyło aż 16% badanych w tej grupie wiekowej (rys. 3).

Rys. 3. Udział absolwentów w praktykach zawodowych podczas studiów
 Fig. 3. Graduates' participation in professional training during their studies

Jakość kształcenia ...

Wszyscy ankietowani zostali także zapytani o swój stosunek i podejście do nauki w trakcie trwania studiów oraz o opinię dotyczącą sposobu oceny zdobytej przez nich wiedzy.

Łącznie na ten temat wypowiedziało się około 90% badanych, a ich opinie zawarte zostały w tabeli 1.

Tabela 1. Opinia badanych absolwentów dotycząca ich stosunku do nauki
Table 1. Polled graduates' opinion concerning their attitude to learning

Stwierdzenie	Odpowiedź	Absolwenci z lat 1976-1996 [%]	Absolwenci z lat 2000-2007 [%]
Byłem oceniany sprawiedliwie	Tak	79.4	62.0
	Nie	3.9	28.0
Nie przywiązywałem uwagi do oceny, byle tylko zdać	Tak	24.4	26.0
	Nie	44.4	48.0
Zależało mi na dobrych ocenach, ze względu na możliwość otrzymania nagrody/premii w postaci np. stypendium naukowego, zwolnienia z egzaminu	Tak	48.9	52.0
	Nie	26.7	28.0
Osoba egzaminująca powinna oceniać bez stopni, tylko „zdał” / „nie zdał”	Tak	17.8	14.0
	Nie	55.5	60.0

Źródło: obliczenia własne autorów

W kolejnym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wymienienie głównych cech, ze względu na które cenili i szanowali swoich wykładowców (tab. 2).

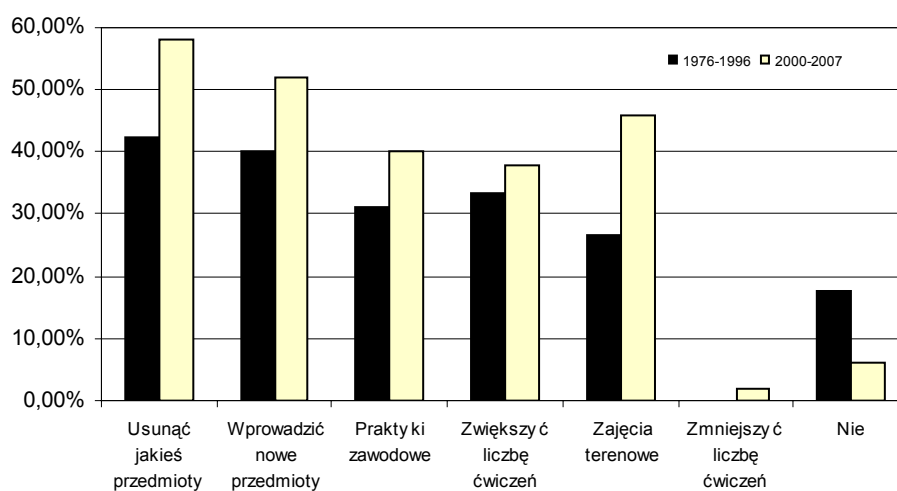
Tabela 2. Cechy pracowników naukowych uczelni najbardziej cenione przez ankietowanych
Table 2. University teachers' characteristics valued most by polled graduates

Cecha	Absolwenci z lat 1976-1996 [%]	Absolwenci z lat 2000-2007 [%]
Wiedza	48.9	37.5
Umiejętność przekazywania wiedzy	12.8	14.6
Sposób prowadzenia zajęć	12.8	4.1
Sprawiedliwość	10.6	22.9
Stosunek do studentów	10.6	16.6
Jasne reguły oceniania	6.4	6.2
Przychylność i pomoc	4.2	18.7
Wyrozumiałość/cierpliwość	2.1	10.4
Inteligencja	2.1	10.4
Fachowość, profesjonalizm i doświadczenie	2.1	18.7
Kultura osobista	2.1	16.6

Źródło: obliczenia własne autorów

Badani w obu grupach wiekowych zostali poproszeni o wyrażenie swojej opinii dotyczącej realizacji studiów zarówno pod kątem ilości, jak i rodzaju odbytych zajęć. Pogląd swój wyrazili wymieniając niezbędne według nich zmiany, które należałoby wprowadzić

w programie nauczania (rys. 4). Z punktu widzenia minionych lat „starsi” absolwenci w ponad 42% byli zgodni co do konieczności usunięcia niektórych przedmiotów, a w 40%, do wprowadzenia zupełnie nowych. Niewiele ponad 31% badanych chciałoby wdrożenia do programu nauczania obowiązkowego odbywania praktyk zawodowych, a ponad 33% ankietowanych zwiększyłoby liczbę godzin ćwiczeniowych.

Rys. 4. Propozycje wprowadzenia zmian do programu nauczania przez badanych
 Fig. 4. Proposals regarding introducing changes in the syllabus

Spośród absolwentów z lat 2000-2007 aż 58% badanych z chęcią usunęłoby niektóre przedmioty, a równie dużo, bo 52% ankietowanych wprowadziłoby zupełnie nowe. Wiele osób w tej grupie widziało w programie nauczania zajęcia terenowe (46%) oraz obowiązkowe i częstsze praktyki zawodowe (40%). „Młodszy” badani wskazali więcej powodów do przekształcenia programu nauczania, co wynika głównie z ich doświadczenia i znajomości obecnej sytuacji na rynku pracy.

Ankietowani dokonali także oceny posiadanej przez siebie wiedzy, ale także określili poziom swoich umiejętności m.in. z zakresu podejmowania decyzji i rozwiązywania problemów, zdolności komunikowania się, negocjacji i pracy zespołowej.

W obu grupach wiekowych absolwenci w większości określili opanowanie wymienionych umiejętności na poziomie dobrym, co świadczy o wysokim poziomie ich wykształcenia oraz przygotowania do pracy zarówno indywidualnej jak i zespołowej.

W ostatniej części ankiety (pt. „Okres po studiach”) badani wyrazili opinię dotyczącą ich sytuacji zawodowej po ukończeniu nauki. Ponad 44% absolwentów z lat 1976-1996 przyznało, że bezpośrednio po studiach odbyło staż. Niecałe 16% natomiast zadeklarowało, że już w czasie trwania studiów zaczęło szukać zatrudnienia, dzięki czemu, jeszcze przed ukończeniem nauki, mieli oni zapewnione miejsce pracy.

W przypadku absolwentów z lat 2000-2007, staż zaraz po studiach odbywało 20% badanych, a 12% kontynuowało pracę podjętą jeszcze w trakcie studiowania. Najwięcej, bo aż 34% absolwentów w tej grupie przyznało, że miało spore trudności ze znalezieniem pracy, z czego 19% zadeklarowało, że szukało jej trzy, cztery lub też pięć miesięcy, a 12% badanych potrzebowało na to aż pół roku.

W grupie badanych, którzy ukończyli naukę w latach 1976-1996, prawie 69% przyznało potrzebę dokończenia się po studiach. Absolwenci z lat 2000-2007 wyrazili taką potrzebę w 40%. Tyle samo badanych w tej grupie przyznało bowiem, że wiedza i umiejętności zdobyte w trakcie studiów okazały się wystarczające do podjęcia przez nich zatrudnienia. Najczęstszą formą podnoszenia klasyfikacji przez absolwentów było uczestnictwo w różnego rodzaju kursach i szkoleniach, głównie z zakresu znajomości obsługi komputera i programów komputerowych. Dużą popularnością cieszyły się także kursy pedagogiczne.

Absolwenci z lat 1976-1996 w ponad 55% zadeklarowali, że firma, w której pracują bądź też kiedyś pracowali ma (bądź miała) związek z rolnictwem. W drugiej grupie ankietowanych sytuację taką potwierdziło 20% badanych, a aż 76% absolwentów przyznało, że znalazło zatrudnienie w przedsiębiorstwie niezwiązanym z branżą rolniczą.

Wykonywanie pracy zgodnej z ukończonym kierunkiem studiów potwierdziło niewiele ponad 22% absolwentów z lat 1976-1996, a ponad 62% przyznało, że zostało zatrudnionych na stanowisku niezgodnym z wyuczoną specjalizacją, ale wymagającym wyższego wykształcenia. Badani z drugiej grupy w 12% zadeklarowali, że pracują w branży zgodnej z ukończonym kierunkiem studiów. Pracę na stanowisku zupełnie niezwiązanym z wyuczoną specjalizacją potwierdziło aż 74% absolwentów, ale w 48% były to posady wymagające od nich wyższego wykształcenia.

Jako podsumowanie studiów absolwenci ocenili swoją aktualną pozycję zawodową, społeczną oraz materialną. W obu grupach większość ankietowanych uznała ją za dobrą.

Zakończenie ankiety stanowiło pytanie o opinię badanych dotyczącą m.in. polecenia przez nich studiów na kierunku Technika Rolnicza i Leśna, jak i w Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu swoim dzieciom, oceny Techniki Rolniczej i Leśnej jako przyszłościowego kierunku studiów, jak i oceny zadowolenia z ukończonych studiów.

Około 64% ankietowanych w obu grupach uznało, że nie poleciliby studiów na kierunku Technika Rolnicza i Leśna swoim dzieciom. Blisko 58% absolwentów z lat 1976-1996 i 66% badanych w drugiej grupie przyznało jednak, że z chęcią poleciliby studia w Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu, głównie na takich kierunkach jak Budownictwo, Technologia Żywności, Geodezja i Kartografia, Weterynaria oraz Architektura Krajobrazu.

Absolwenci z lat 1976-1996 w 80% zadeklarowali pełne zadowolenie z ukończonych studiów. W drugiej grupie badanych pozytywną opinię odnośnie ukończonej nauki wyraziło jedynie 56% absolwentów. Ankietowani z „młodszej” grupy w 58% uznali także, że ukończony przez nich kierunek nie jest przyszłościową dziedziną nauki. Odmienne zdanie mieli ankietowani w grupie „starszej”, którzy w blisko 69% uznali, iż Technika Rolnicza i Leśna to kierunek z przyszłością.

Wnioski

1. Technika Rolnicza i Leśna stała się kierunkiem kształcenia coraz częściej wybieranym przez kobiety (38% badanych). Zmiana profilu nauczania z typowo mechanicznego, na techniczno-rolniczy sprawiła, iż kierunek stał się tak samo przystępny dla obu płci.
2. Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, niezmiennie od kilkunastu lat, dysponuje dobrą ofertą kierunkową i programową. To ona zachęciła badanych absolwentów do podjęcia studiów na tej uczelni. Absolwenci z lat 2000-2007 niestety coraz częściej trafiali na studia przez przypadek, wybierając je bez przemyślenia i nie kierując się swoimi zainteresowaniami, świadczy o tym 35% wzrost takich decyzji w stosunku do drugiej grupy ankietowanych.
3. Badani absolwenci uznali, że obecny program nauczania realizowany na kierunku Technika Rolnicza i Leśna wymaga zmian. Według nich (średnio 50% badanych) należy usunąć niektóre przedmioty, a na ich miejsce wprowadzić nowe. W około 30% ankietowani przyznali także, iż należałoby włączyć do programu studiów obowiązkowe praktyki zawodowe oraz zajęcia terenowe, ale również zwiększyć liczbę zajęć ćwiczeniowych.
4. Około 64% ankietowanych w obu grupach nie poleciłoby studiów na kierunku Technika Rolnicza i Leśna swoim dzieciom, jednak ponad połowa badanych w obu grupach rekomendowałaby studia w Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu, ale na zupełnie innym kierunku. Świadczy to o mocnej pozycji wrocławskiej uczelni na rynku edukacyjnym w Polsce.
5. Z upływem lat wśród absolwentów nastąpił 24% spadek poziomu zadowolenia z ukończonego kierunku studiów. Ankietowani kończący studia w latach 2000-2007 w 58% uznali, iż Technika Rolnicza i Leśna jest kierunkiem bez przyszłości, gdy w drugiej grupie wiekowej takie zdanie miało zaledwie 22% badanych.

Bibliografia

- Bzowska-Bakalarz M., Pieczykolan E.** 2005. Jakość kształcenia w ocenie absolwentów wydziału techniki rolniczej. *Inżynieria Rolnicza*. Nr 6(66). s. 65-74.
- Michalek R.** 2004. Agrotechnologia czy Agromechanika. *Inżynieria Rolnicza*. Nr 3(58). s. 15-21.
- Michalek R., Kowalski J.** 2007. Od Techniki Rolniczej do Agrotechnologii. Polskie Towarzystwo Inżynierii Rolniczej. Kraków. ISBN-83-917053-4-X.
- Szulc T.** 2007. *Polskie Szkolnictwo Wyższe*. Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej. ISBN-978-83-7493-366-7.
- Wójcicki Z.** 2004. Postęp, nauczanie, badanie i upowszechnianie Inżynierii Rolniczej. *Inżynieria Rolnicza*. Nr 3(58). s. 23-31.
- Zalewski P.** 2004. Na marginesie standardów nauczania dla kierunku studiów Technika Rolnicza i Leśna. *Inżynieria Rolnicza*. Nr 3(58). s. 33-42.

QUALITY OF EDUCATION AT THE FIELD OF AGRICULTURAL AND FOREST ENGINEERING, WROCŁAW UNIVERSITY OF ENVIRONMENTAL AND LIFE SCIENCES, ACCORDING TO ITS GRADUATES

Abstract. The paper presents results of a survey research carried out among two age groups of agricultural and forest engineering graduates from Wrocław University of Environmental and Life Sciences. Questions addressed to respondents were intended so as to obtain information explaining why they had chosen this field of studies, about the course of studies, graduates' situation after completion of education, and problems involved in finding themselves in labour market. Acquired data allowed to formulate conclusions regarding the assessment of education quality for students of agricultural and forest engineering branch.

Key words: agricultural engineering, education quality, graduates, survey research

Adres do korespondencji:

Jerzy Bieniek; e-mail: jerzy.bieniek@up.wroc.pl
Instytut Inżynierii Rolniczej
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu
ul. Chełmińskiego 37/41
51-630 Wrocław